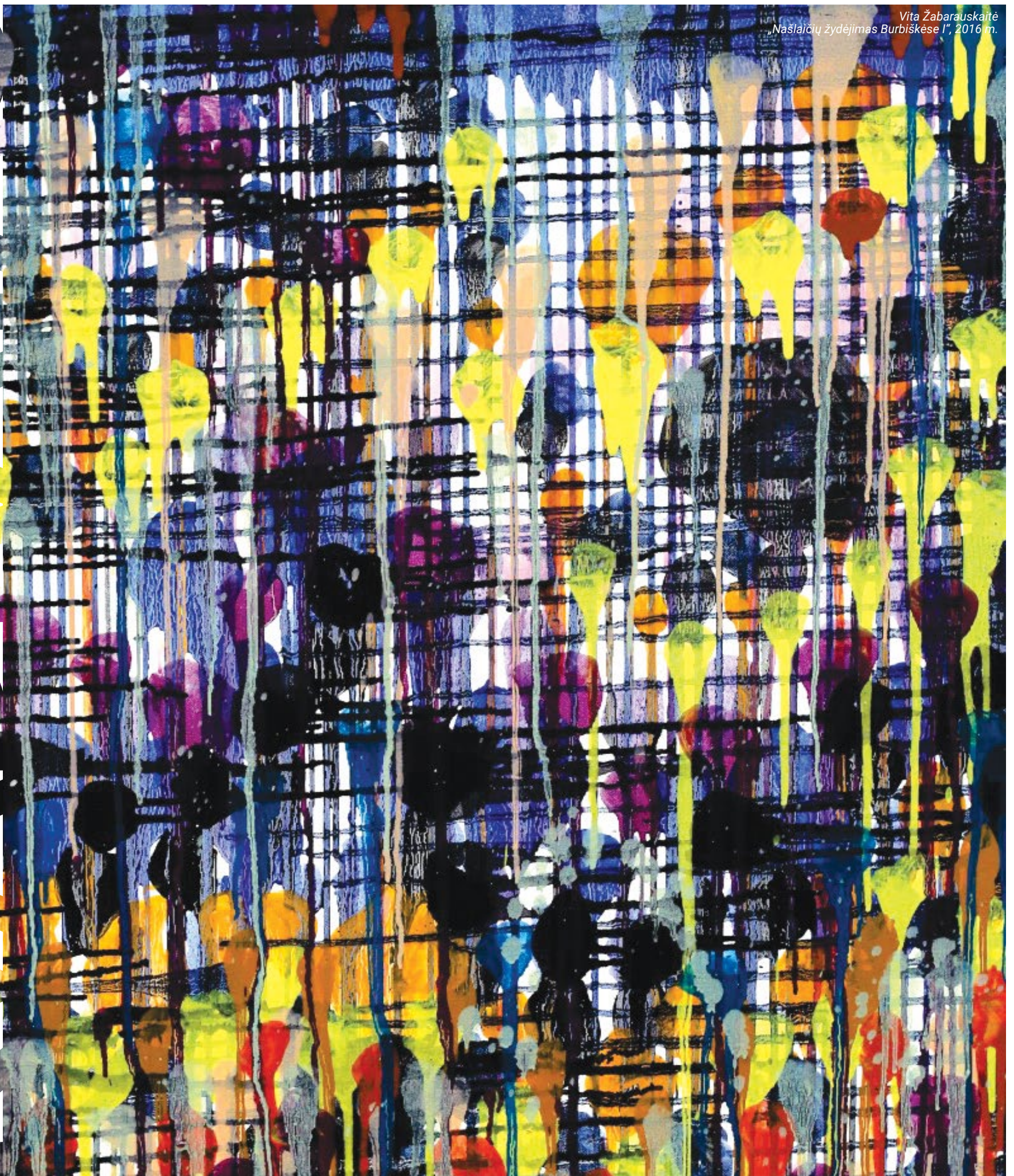

etaplus

Vita Žabarauskaitė
„Naslajčių žydėjimas Burbiškėsė I“, 2016 m.

etaplus

Meno teritorija #06

2022/06/23

„TAPIAU,
ŠIRDIES
ATPLĖŠIAU“

2

GZOTIŠKOJI
HUNTO SLONEMO
VAIZDŲ KARALYSTĖ

4

R ARCHITEKTŪRA
YRA MENAS?

4

PIE MAUDYNIŲ ŽALĄ

6

„ŠIAULIAI GYVAI '22“
PERFORMANSAS –
APIE NERIMĄ

7

„VISADA BUS VIEŠŲ
PASLAPČIŲ IR
ATVIRŲ DURŲ“

8

„TAPIAU, ŠIRDIES ATPLĖŠIAU“

Iepos 8 d., penktadienį, 17 val. Lietuvos dailininkų sąjungos Šiaulių skyriaus galerijoje „S_IN“, minint Vitos Žabarauskaitės mirties metines, bus atidaryta menininkės personalinė paroda „Tapiau, širdies atplėšiau... V. Žabarauskaitės tapyba“.

Pakalbino parodos organizatorius, meno ir kultūros žmones, kurie sutiko pasidalyti išpučiais, kaip pažino Vitą ir kokia ji išliks atmintyje: visada drąsiai žingsniuojanti Šiaulių bulvaru, ryški, gyvybinga ir betarpiška.

Bronius Rudys,

Lietuvos dailininkų sąjungos
Šiaulių skyriaus vadovas

– *Kokie pirmieji prisiminimai išky-la, kai kalbame apie Vitą?*

– Vita buvo pilna gaivališko prado, kuris veržėsi iš jos ne tik kūrybiniais pliūpsniais, bet ir kasdieniais veiksmais, netgi verslumu. Ji ne tik tapė aliejiniais, akrilinėmis ar akvarelinėmis dažais, bet ir piešė tušu, rašė eilėraščius, juos iliustravo. Tuo pat metu organizavo savo kūrinių parodas įvairiose kultūros įstaigose. Su savotišku pasididžiavimu Vita kruopščiai jas registravo – surengė per du šimtus. Beveik kasmet didesnę ar mažesnę savo kūrinių kolekciją atidarydavo ir Šiaulių Lieporių mikrorajono žiūrovams. Vitos tapyba pagyvindavo kasmetes Šiaulių dailininkų parodas, kurioms ji pateikdavo išstisus naujų darbų ciklus, serijas.

– *Dabar esate Šiaulių dailininkų organizacijos vadovas, koordinuojate Lietuvos dailininkų sąjungos Šiaulių skyriaus galerijos „S_IN“ veiklą. Kaip skyrius yra suplanavęs paminėti Vitos Žabarauskaitės metines?*

– Vitos pasigendame. Prieš metus, liepos mėnesį, ji netikėtai mus paliko. Nusprendėme ją prisiminti savo galerijoje surengdami darbų parodą „Tapiau, širdies atplėšiau... V. Žabarauskaitės tapyba“. Parengtą projektą iš dalies finansavo Šiaulių miesto savivaldybė, dar tikimės paramos iš rėmėjų ar kolekcionierių. Organizaciniai keblumai buvo susiję su teisiniais turinio paveldėjimo klausimais, kurie buvo išspręsti tik prieš porą mėnesių.

Parodoje stengsimės pateikti labiausiai charakteringus ir Vitos kūrybos dinamiškumą bei įvairovę atliepiančius darbus iš kelių ciklų.

– *Kultūros ministerija dailininkei buvo suteikusi meno kūrėjo statusą, ji buvo Lietuvos dailininkų sąjungos narė. Ką tai reiškia menininkui? Kuo tai svarbu?*

– Vita į LDS buvo priimta 1995 m., tais pačiais metais jai buvo suteiktas meno kūrėjo statusas. Statuso įgijimas kiekvienam menininkui svarbus, nes tai suteikia jam tam tikras socialines garantijas. Menininkui išėjus iš samdomo darbo ir užsiimant tik kūrybine veikla, skaičiuojamas darbo stažas pensijai gauti, jis turi teisę vieną kartą metuose gauti kūrybinės prastovos išmoką, jei negauna pajamų iš savo kūrybos. Jam garantuojamos medicininės paslaugos, nemokant už sveikatos draudimą. Vita, pastaraisiais metais turėdama sveikatos problemų, statuso galimybėmis nesinaudojo turbūt todėl, kad pragyventi vien iš kūrybos negalėjo.

– *Jums Vitą teko pažinoti ir kaip pedagogę. Kokie prisiminimai apie šią jos profesinę kryptį išliko?*

– Su Vita dailės pedagogais teko kartu dirbti dabartinėje Gegužių progimnazijoje, kurioje mokinius ugdėme pagal sustiprintą dailės programą. Jai ypač sekėsi į grafikos ir tapybos pamokose į dalyko plastinius uždavinius, atlikimo technologijas integruoti dailės istoriją. Kūrybinių plenerų metu mokinių būryje Vitą tekdavo išvysti ne tik mokyklos mikrorajone, bet ir netikėčiausiose miesto ar priemiesčio vietose. Kolegė buvo dinamiška, nelinkusi į smulkmenas ar konfliktus. Paklausus buvusių mokyklos mokinių, kuris dailės pedagogas jums buvo įsimintiniausias, daugelis pasakytų – Vita Žabarauskaitė.

Silvija Baranauskienė,
Šiaulių Gegužių
progimnazijos direktorė

– *Kaip pažinote Vitą Žabarauskaitę?*

– Su a. a. Vita susipažinau Gegužių mokykloje 1998 m., kur po studijų atvykau dirbti. Per 23-ejus bendravimo mokykloje ir ne tik metus ją dalinai pažinau – iki galo pažinti Vitos gelmę buvo neįmanoma.

Šiaulių dailės galerijos archyvo nuotr.

– *Kokie jūsų pastebėjimai, mintys apie Vitą, kaip pedagogę?*

– Vita buvo labai originali, sunkokai priimanti reikalavimus, normas, taisykles. Ji nuolat išeidavo iš rėmų ir mus, kolegas, iš jų išvesdavo. Negalėjo pakęsti paviršutiniškumo, šablonų, klišių. Vita sugebėjo save išsaugoti kaip dailininkę – ją visų pirma priimdavome kaip menininkę, tik paskui kaip pedagogę. Jei užsimiršdavome, ji gebėdavo netiesiogiai apie tai priminti. Vita, mano akimis, buvo katė, akytai sauganti savo spalvotą ir kitonišką pasaulį.

Vaikams Vita įsimindavo kaip egzotiškiausia ir išskirtiniausia iš visų mokytojų. Ir ne tik dėl savito ugdymo stiliaus, tapybos technikos, darbo metodų, bet ir dėl savo ugninių plaukų, išdidžios neskubios eisenos, bendravimo stiliaus. Iš Vitos buvo galima tikėtis įvairių netikėtų, originalių dalykų.

– *Sako, kad menininkas pakeičia aplinką. Kaip Vitos buvimas pakeitė mokyklą?*

– Džiugu, kad progimnazijoje liko daug Vitos ženklų: be jos šilumos, kitokio požiūrio į pasaulį, dėmesio žmogaus vidinei būsenai, liko G. Bagdonavičiui skirta paroda, paveikslai lietuvių pasakoms, koliažai

iš plenerų. Kadangi Gegužių mokykla gegužės 13-ąją švenčia savo vardadienį (nes anksčiau buvo miesto 13-oji mokykla), Vita sutiko sukurti deivės Mildos, kurios diena taip pat yra gegužės 13-oji, atvaizdą, paveikslų ciklą. Deivę Mildą ji nutapė ir ant mokyklos sienos „Meno sodo“ alėjoje. Paskutinis Vitos paveikslų ciklo ir parodos pavadinimas skamba labai simboliškai – „Šviesos tėkmė“.

– *Vienas iš Vitos pomėgių – poezija. Pati esate literatė – ar galite pasidalyti įžvalgomis apie Vitos rašytinę kūrybą?*

– Kalbėti apie Vitos poeziją galėčiau mažiausiai. Ji nebuvo išleidusi jokios savo eilių rinktinės, eilėraščių ar jų ištraukas girdėdavom tik jos pačios skaitomus gyvai. Žinau, kad pagal jos eiles yra sukurta dainų (kuo Vita labai didžiavosi). Iš girdėtų gyvai bei po jos mirties pasirodžiusių spaudoje eilėraščių susidarė išpuodis, jog ji rašė labai panašiai, kaip ir tapė, – ryškiai, sodriai ir mistiškai. Mintys eilėse persipynusios, panašios į jos paveikslų potėpius.

Jei ką Vita kūrė (paveikslus, eiles, pamokas, santykius), tai tik su meile ir dar su kažkokiu giluminiu žinojimu, kad jos niekas negebės atkartoti.

Vita Žabarauskaitė
„Neslaidžių žydėjimas Butišskėse II, III, IV“ 2016 m.

Odeta Stripinienė,
Šiaulių „Aušros“ muziejaus
direktoriaus pavaduotoja,
vyr. fondų saugotoja

– *Ar teko asmeniškai pažinti Vitą Žabarauskaitę? Kaip ją prisimenate – kaip kūrėją, žmogų, pedagogę?*

– Vitos asmeniškai nepažinojau – tik tiek, kiek susitikdavome parodose, kultūros renginiuose. Vita buvo ryški asmenybė, kūrybinga, energinga, visada turėjo savo nuomonę, daug keliavo.

– *Vita buvo įsirengusi dirbtuvę „Šiaulių krašto“ redakcijoje, o po jos išėjimo Šiaulių „Aušros“ muziejaus buvo paprašyta inventorizuoti darbus. Ar galite papasakoti apie procesą? Koks tų darbų likimas?*

– Muziejus buvo paprašytas inventorizuoti Vitos kūrinius, esančius „Šiaulių krašto“ redakcijos patalpose, buvusioje dirbtuvėje. Muziejaus darbuotojai sudarė kūrinių sąrašus, juos aprašė (pavadinimas, sukūrimo data, technika, išmatavimai). Kūrinių buvo surašyta apie du šimtus. Sąrašas perduotas „Šiaulių krašto“ darbuotojams. Deja, bet tolesnio kūrinių likimo mes nežinome, su muziejumi daugiau nebuvo susisiekti. Daugiausia buvo tapybos darbų, atliktų akrilu ir aliejine paste.

– *Vitos kūriniuose daug etnokultūros, pasakų motyvų. Muziejaus virtualioje galerijoje prieinami jos pastarųjų metų kūriniai, kuriuose daugiau abs-*

trakcijos. Kaip atsirinkote eksponuoti būtent tuos darbus?

– Galerijos kūrimo mintis buvo pristatyti menininkų pastarųjų metų kūrinius. Mes kreipėmės į kūrėjus, prašydami paties išrinkti savo darbus ir skaitmeninius jų vaizdus pateikti muziejui. Tai pačios Vitos idėja tuos kūrinius parodyti virtualioje galerijoje.

Virginijus Kinčinitis,
menotyrininkas, Šiaulių dailės
galerijos direktorės
pavaduotojas

– *Vita Žabarauskaitė Šiaulių dailės galerijoje buvo dažna lankytoja. Kokie jūsų prisiminimai apie ją?*

– Vita visada į parodų atidarymus ateidavo pirma, idėmiai peržiūrėdavo naują ekspoziciją ir po to įsikurdavo pirmo aukšto galerijos foje. Tai buvo išskirtinis jos bruožas. Kartais net nutūpdavo kasininkės vietoje! Todėl ji pirmoji pasitikdavo į atidarymą besirenkančius svečius, iš karto su jais rasdavo bendrą kalbą. Jau su vyno taurė pirma prieidavo ir prie parodos autorių, drąsiai juos kalbindavo, klausinėdavo ją dominančių detalių. Atidarymo šurmuliui išsisklaidžius, Vitą dar kurį laiką galima buvo matyti pėsčiųjų bulvare, niekur labai neskubančią.

– *Vita yra surengusi per šimtą parodų. Ar galėtumėte išskirti pagrindinius*

jos kūrybos bruožus, temas, jų kismą?

– Vitos kūryba plėtojosi nuo etnografinių, mitologinių, pasakiškų motyvų iki grynos abstrakcijos plokštumų. Ji vienodai puikiai valdė piešinį ir spalvas, nes buvo labai produktyvi, daug valandų praleisdavo studijoje, kur kūrinių daugėjo, o vietos kūrybai vis mažėjo.

– *Kaip menotyrininkas – kuo žiūrovams turi būti reikšminga Vitos Žabarauskaitės kūryba? Ką joje galime atrasti savito?*

– Savičiausi Vitos abstrakčios tapybos ciklai, kuriuose galima labai aštriai pajusti jos kuriamą beribiškumą. Didelio formato drobės, marginamos geometrinėmis nubėgančių dažų linijomis, kuria muzikalų spalvų, potėpių serijškumą, kuriame nėra nei pradžios, nei pabaigos. Tokios drobės vėliau jungiamos viena su kita, kuriamos didelės spalvinės plokštumos, tačiau jos nuaustos iš siaurų, smulkių, dažniausiai vertikalinių potėpių raštų. Tai dviguba optika: iš arti gali mėgautis potėpių azūru, iš toli matai didelio užmojo abstrakčią tapybą. Neatsitiktinai per metines Šiaulių miesto menininkų parodas monumentaliems Vitos tapybos ciklams vis pritrūkdavo vietos, todėl būdavo eksponuojama tik dalis jos pateiktų kūrinių.

– *Kiekvieno kūrėjo gyvenimas laikai bėgant apauga mitais, pasakojimais. Ar galite pabandyti nuspėti, kaip*

Vita bus prisimenama ateities kartų? Koks bus pasakojimas apie šią ryškią asmenybę?

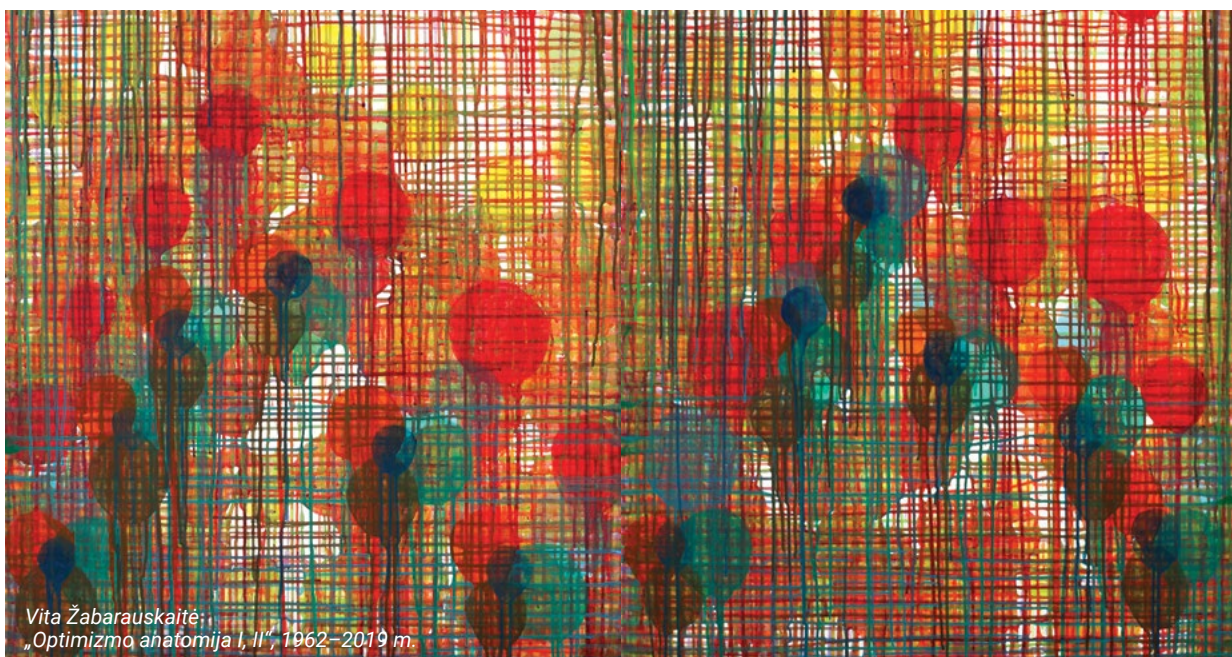
– Nė vienas miesto menininkas nebuvo taip matomas kaip Vita. Pirmiausia, ji labai daug laiko praleisdavo pėsčiųjų bulvare – ji buvo skubančių, lekiančių, nuolat užimtų ir stresuojančių žmonių priešingybė, gyvenimo stebėtoja. Antra, Vita buvo labai ryški asme-

nybė savo išore ir apranga: raudoni palaidi plaukai, įvairūs aksesuarai, dekoruotos palaidinės ir ilgi sijonai, ironiškas žvilgsnis ir skardus juokas, gilūs atodūsiai ir visiškas betarpiškumas – Vitos asmenybės spalvos, tokios pats ryškios kaip jos ryškiaspalviai kūriniai, kurie dažnai bendrose parodose nustelbdavo subalansuotą kolegų kūrybą.

Ernesta Šimkienė,
Šiaulių dailės galerijos
direktorė

(Tekstas rengtas Šiaulių „Aušros“ muziejaus virtualiai galerijai)

– Vita Žabarauskaitė – ryški, matoma, su niekuo nesupainiojama asmenybė. Tokia ir jos tapyba – ekspresyvi, spalvinga, pulsuojanti ir muzikali. Tai tapyba, kuriai būdingas ir tam tikras grafiškumo ir dekoratyvumo faktorius. Autorė labai produktyvi ir aktyvi, yra surengusi be galo daug parodų. Kaip ir daugeliui menininkų, Vitai būdingas kūrybinis pokytis: ankstesnių etapų tapybą, įsodrintą liaudies pasakų siužetų, etnografinių ir istorinių motyvų, mitų ir jų variacijų, keitė abstrakčios ritmiškos kompozicijos. Literatūriniai, siužetiniai paveikslų pasakojimai peraugo į meditatyvias tapybos drobes. Meditacija jos kūriniuose – kaip pasidavimas spalvos, potėpio procesualumui ir nepabaigiamumui. Kas kelia daugiau malonumo ir pasitenkinimo – ėjimas į tikslą ar pats tikslas? Šiuo atveju akivaizdus mėgavimasis tapybos veiksmu. Rezultatas – tik viso to atspindys. Dažnai autorė kuria darbų ciklus, tarsi nesutalpinama savo kūrybinės energijos į vieną drobės plokštumą. Ciklai nesibaigia tik drobės apribotu plotu – nesunkiai gali numanyti jų išsitiesimą tiek vertikaliomis, tiek horizontaliomis kryptimis. Etnopasakiškose Vitos kompozicijose siužetai ateina iš betarpiško santykio su liaudies kūryba, šiltos asmeniškos pajautos ir interpretacijos, kuri, išsiliesi unikaliais ir drąsiais potėpiais, virsta autentišku meniniu braižu. Ritmiškumas, spalvingumas ir ekspresija autorės darbuose yra esminiai vardikliai, nesvarbu, ar tai būtų figūrinės, ar abstrakčios kompozicijos. Abstrakcijose neretai gali pajusti ir optiškumo motyvų, kai tekantys, kontrastingi, pasikartojantys nubėgimai ir potėpia, klodamiesi vienas ant kito, ima dirginti vizą ir nugramzdina margoje trimatėje spalvų ir tekstūrų visatoje.

Vita Žabarauskaitė:
„Optimizmo anafomija I, II“, 1962–2019 m.

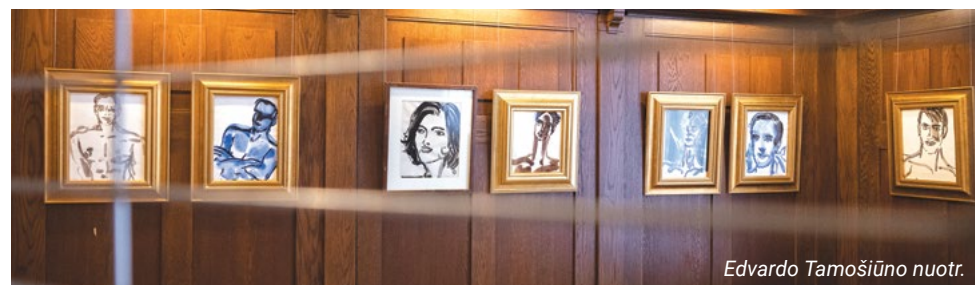
EGZOTIŠKOJI HUNTO SLONEMO VAIZDŲ KARALYSTĖ

Amerikiečių menininkas Huntas Slonemas – ryškus, unikalus, pasaulyje pripažintas ir apdovanojimų pelnęs neoekspresionistinės tapybos kūrėjas, skulptorius, grafikas, kolekcionierius. Slonemo meninė karjera prasidėjo 20 a. aštuntojo dešimtmečio pabaigoje Niujorke, o dabar jo darbų yra daugiau nei šimte žinomiausių pasaulio galerijų ir muziejų (tarp kurių – Solomono R. Gugenheimo ir Metropoliteno meno muziejai) bei privačiose kolekcijose.

Iš pirmo žvilgsnio paprastas, net primityvus kiškio, drugelio ar papūgos motyvas Slonemo kūriniuose tampa tarsi galimybių studija, kaip įmanoma vieną ir tą patį objektą vis iš naujo išrasti nesibaigiančioje jo versijų neįmanomybėje, kaip potėpis, spalva, linija ir kompozicija vienu metu gali būti ir tokia pati, ir visiškai skirtinga bei unikali. Slonemo kūriniai – puikios ir ikoniškos iliustracijos apie kompozicijos bei kūrinio meninės raiškos elementų pasirinkimo svarbą. Jie labai ryškiai parodo, kokie svarbūs spalviniai santykiai, linijų ir dėmių išdėstymas, ir patvirtina, kad tas pats objektas – tai ne tas pats kūrinys. Jis žaidžia spalvomis bei tekstūromis ir sukuria emocijų prisodrintus vaizdinius.

Derėtų užsiminti ir apie gamtos objektų simboliką, nusistovėjusią dailės

ikonografijoje. Kiškis meno kūriniuose paprastai simbolizuoja vaisingumą, geismą, juslinius malonumus, mitologijoje dažnai siejamas su Venera. Tad Slonemas pasikartojančiu kiškio vaizdiniu tarsi pabrėžia šią reikšmę. Menininko kūriniuose nuolat vaizduojamas paukščio motyvas paprastai tapatinamas su siela, oro stichija, laisvės pojūtis taip pat tampa labai akivaizdus. Drugelis yra sielos, atgimimo, metamorfozės, o papūga – nepaliojamo čiaušėjimo, skaistumo, nekaltybės simbolis. Papūgos gebėjimas pakartoti žmogaus kalbą yra ir tam tikra pasaulio ir žmonijos įvairovės metafora Slonemo kūriniuose. Menininkui simbolizmas nėra svarbiausias, tačiau jo vaizduojami objektai vis dėlto neša sąsmoninę pozityvios emocijos žinią.

Edvardo Tamošiūno nuotr.

Mėgstamiausi menininko motyvai kar-tojami lyg tapetų raštai, ornamentai, dekoratyviniai elementai, bet tai tik pirma ir apgaulinga iliuzija. Slonemo kūriniai labai ritmiški, o tai tiesioginė sąsaja su muzika. Jis rikiuoja paukščius tarsi natas penklinėje ir toje sistemingoje, bet tuo pat metu ekspresyvioje erdvėje tarsi gali girdėti egzotišką ir laisvą paukščių čiaušėjimą ar drugelių sparnų virpėjimą. Antra vertus, linijos, geometrinės formos sukuria ir tam tikrą narvelio, uždarumo, struktūriškumo pojūtį. Po išoriniu apvalkalu neretai slypi nepažintas ir ryškus vidinis žmogaus pasaulis, betoninėse didmiesčių džiunglėse kunkuliuoja skirtingos įvairiaspalvės kultūros ir žmonės, todėl Slonemo kūriniai, visų pirma kuriantys paprastumo ir tiesmukumo išpūdį, iš tiesų atveria gerokai gilesnių patirčių: imi abejoti, kurioje narvelio grotų pusėje esi...

Paukščiai yra dažniausia ir mėgstamiausia Slonemo tema. Tai jo mūzos ir įkvėpėjai. Jis yra nutapęs tūkstančius įvairiausių rūšių, spalvų ir dydžių paukščių – nuo vaivorykštinių kikilių iki tukanų bei povų. Sodrios, grynos, spalvomis ir potėpiais trykštančios drobės, kuriose gyvena plunksnuotos būtybės, puošia ir puošė sienas nuo Maskvos modernaus meno muziejaus iki nugriauto Pasaulio prekybos

centro. Užburianti marga gyvūnijos karalystė nėra atsitiktinumas – Slonemas kuria paukščius ne tik pasitelkdamas laisvą ir nežabotą vaizduotę, bet ir iš natūros: savo dirbtuvėse jis laiko galybę egzotiškų paukščių, vienu metu jų paprastai turi nuo 30 iki 100. Menininkas gelbsti sparnuočius iš gyvūnų prieglaudų, juos gydo, rūpinasi, kad vėliau galėtų savo žavėjimąsi išreikšti potėpiais, sodriomis spalvomis ir nukelti žiūrovą į visai kitą – paralelinę ir egzotišką – karalystę. Šių magiškų pasaulių yra užgimę ir per kai kurias menininko keliones bei darbo patirtis pietų šalyse – ryškiaspalviai kūriniai tampa tam tikra gaivališka oponuojančia jėga šaltai ir negyvai didmiesčių architektūrai ir betono grindiniui.

Pasikartojimo motyvas sustiprina poveikio mechanizmą. Kiekvienas su malonumu galime daugybę kartų žiūrėti į mus įkvėpiančius reginius. Norime vis į juos panirti. Nors saulėlydis tas pats, jis niekada nebūna toks pat, nes kiekvieną dieną būname kiti. Objektų pasikartojimas primena ir maldą, tam tikrą garbinimą. Kartojimas ir tiražavimas, būdingi popartui, ryškiai atskleidžia, kad kasdienybė ir susideda iš tam tikrų pasikartojančių ritualų, daiktų, įpročių.

► Nukelta į 5 p.

AR ARCHITEKTŪRA YRA MENAS?

Dalius PUZINAS, architektas:

– Manau, tikriems architektams, savo profesijos riteriams, architektūra yra begalinė kūryba ir tikrų tikriausias menas, nes turi estetinę dimensiją ir socialinį užsakymą – funkcinę programą. Be to, architektūra yra materialus menas ir turi ilgalaikį poveikį aplinkai bei žmogui.

Būti architektu reiškia ne tik projektuoti pastatą, galvoti apie medžiagas ir kompozicijas, bet ir atlikti paslaugą klientui, vykdyti jo norus, derintis prie kaštų. Dalis nori jaukios šeimos židinio vietelės, kurioje vaikai turėtų net sodo namelį, kita pusė trokšta patalpų verslams, kurie užtikrintų saugų finansinį gyvenimą ir turėtų kuo mažiau nuostolių.

Kadangi klientų norai skirtingi, kinta ir architektūra. Esant daug skirtingų interesų grupių, visuomet reikia rasti optimaliausią sprendimą, kurį koreguoja bendras kontekstas, aplinka, įvairūs reikalavimai, įstatymai, kliento norai bei užgaidos. Architektūra atspindi laikmečio aktualijas, stilių, prieinamas medžiagas ir technologijas bei kintantį socialinį užsakymą.

Architektūra yra svarbi ne tik žmogui, bet ir miestui: būtent ji kuria, puoselėja ir tobulina jo įvaizdį. Miestas nėra tik pastatų visuma, svarbus yra ir statinių santykis su gamta. Sunkiausia šių dienų užduotis – sukurti tvarų ir gamtos grožį pabrėžiantį pastatą. Autentiški pastatai kuria ne tik miesto įvaizdį, bet ir nuotaiką. Dažnai pastatai pasąksta kasdienybės liūne – tai nutinka ne tik paprastų žmonių, bet ir architektų mintyse. Kūrinys, kuriuo taip žavimasi, laikui bėgant dingsta naujų skiltyje ir yra pamiršamas. Labiau pažengusiose šalyse kokybiška architektūra dažniau pastebima ir vertinama, nes ten žmonės yra laimingesni, jiems

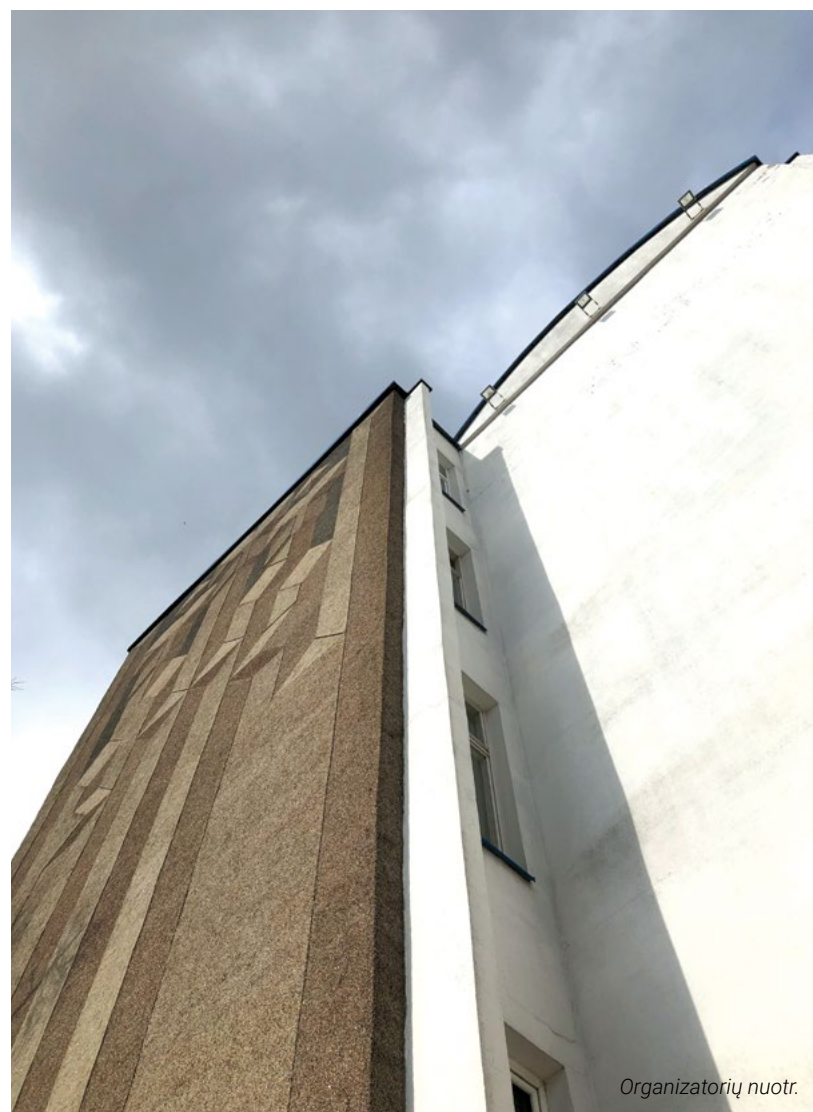
svarbu ne tik patenkinti kasdienę buitį, bet ir pažinti meną.

Po Nepriklausomybės atgavimo Lietuvoje architektūriniai troškimai padidėjo, žmonės pradėjo svajoti, vyksti į kitas šalis, kaupiti idėjas, jie tapo laisvi reikšti savo norus. Architektai galėjo naudoti platesnį sprendimų asortimentą bei įgyvendinti tuo laiku populiarias postmodernizmo idėjas. Tai suteikė viltį, kad lietuviai pradėjo labiau vertinti estetiką nei pastato funkcionalumą.

Deja, XXI amžiuje retam žmogui rūpi senosios architektūros vertybės ir subtilybės, daugelis nori patenkinti tik būtiniausius poreikius, sunaikinti ir pastatyti iš naujo. Toks naujumo siekis skatina nuolat priminti apie architektūros vertybes. Tai yra vis dažnesnė architektų kova – išsaugoti istorinius reljefus ar praeities istorijos ženklus, įtikinti klientą renovuoti, o ne sugriauti. Tai ypač aktualu, kalbant apie tarpukario ar sovietinių laikų paveldą, kuris vis dar yra deramai neįvertintas ir vis dažniau susiduria su griovimo ar prastos renovacijos grėsmėmis. Juk mes su visa mus supančia aplinka esame istorijos dalis.

Ne visada pastato grožis ar žinomumas priklauso nuo grandiozinių architektūrinių sprendimų – paprastas pastatas gali būti neįtikėtinai jaukus. Svarbu gerai pažinti medžiagas, mokėti į jas pažvelgti naujai, kitu kampu, ir visumoje tai tampa ypatinga.

Paprastumas žavi. Kiekvienas pastatas turi savo istoriją – ji gali būti neilga ar net amžių senumo. Šiauliuose greta negausiai išlikusių istorinių pastatų yra ir atspindinčių tarpukario bei sovietinio modernizmo ar postmodernizmo idėjas, pro kuriuos dažnas tikras šiaulietis, nežinodamas istorijos, tiesiog praeina beveik kasdien.

Organizatorių nuotr.

► „Architektūros fondas“ pristato projektą „Pastatai kalba“ – atviros architektūros savaitgalius mažesniuose Lietuvos miestuose.

Edvardo Tamošiūno nuotraukos

Nėeilinis įvykis Šiaulių kultūriniame gyvenime – Serge’o Sorokko galerijos San Fransiske iniciatyva Chaimo Frenkelio viloje eksponuojama paroda „Spalvotas Hunto Slonemo pasaulis“. Šiuolaikinio JAV dailininko H. Slonemo kūryba Lietuvoje pristatoma pirmą kartą. „Aušros“ muziejų galerininkas S. Sorokko pasirinko dėl galimybės H. Slonemo kūrybą eksponuoti ne tik Chaimo Frenkelio vilos parodų salėse, bet ir įkomponuoti į vilos ekspoziciją, atspindinčią dvarų kultūrą Lietuvoje. Toks šiuolaikinio meno pateikimas provokuoja ir intriguoja naujų potyrių ištroškusį lankytoją. Ryškūs, ekspresyvūs dailininko darbai, savitas jų stilius patraukia dėmesį, sužadina emocijas ir nepalieka abejingų. Kūriniai kupini energijos, kuri turi galios sustabdyti skubantį žiūrovą ir įtraukti jį į unikalų dailininko pasaulį.

Huntas Slonemas yra vienas iš penkių pasaulio dailininkų, į kurių kūrybą šiuo metu rekomenduojama investuoti (<https://moneymade.io/learn/article/best-artists-to-invest-in-now>).

Išleistas parodos katalogas. Parodą Chaimo Frenkelio viloje galima aplankyti iki liepos 3 d.

Slonemo kūryboje galima atrasti paralelių ir su modernizmo tėvu laikomu Poliu Sezanu, kuris nepailsdamas tapė tuos pačius obuolius ir kaskart juos pamatydamas nauju rakursu, ir su fovizmo pradininku Anri Matisu, kuris emocionalių kūrinių tapė nevaržydamas laisvo požiūrio į spalvas ir formas, o galiausiai iškeitė teptuką į žirkles – Slonemo triušukų ausytės turi tam tikrą rezonansą su Matiso karpiniais. Kai kurios užuominos veda ir į Džefo Kunso kūrybą, kai vaikiškas balioninio šunelio ar triušuko motyvas virsta dideliu šiuolaikinio meno reiškiniu.

Neabejotina Slonemo tapomų vaizdinių paralelė ir su Endžio Varholo, ryškiausio amerikiečių poparto kūrėjo, darbais, kur paprasta sriubos skardinė ir Merlino Monro portretai tapo vienais žinomiausių kūrinių meno istorijoje. Šioje vietoje galima padaryti labai gražų posūkį. Kaip pasakoja pats menininkas, Monro ant savo stalo laikė savo motinos ir JAV prezidento Abraomo Linkolno nuotraukas. Ji pasakė: „Aš tikrai nežinau, kas yra mano tėvas, todėl tai taip pat gali būti Abraomas Linkolnas.“ Slonemas tapo Linkolno portretų versijas ir taip yra užmezgęs tam tikrą metafizinį dialogą su Endžiu, Merlina ir Abraomu.

Kiškliai, drugeliai ir paukščiai Slonemo kūryboje yra svarbūs laisvės simboliai ir vardikliai. Slonemas tarsi kviečia žiūrovą ramiai meditacijos, darnos, išsigryninimo ir ramybės akimirkai į savo Edeno sodus, nes pasaulis su savo konfliktais ir problematika tarsi nieko gero nebepasiūlo. Triušuko ausytės ramina, o kuo jų daugiau, tuo ir ramybė didesnė. Beje, triušis ar kiškis irgi nėra atsitiktinis personažas Slonemo kūryboje – menininkas yra gimęs Kiškio metais pagal kinų horoskopą. Derėtų paminėti, kad jis 1978 m. yra sukūręs freską „Fan Dancing with the Birds“ Niujorko Pasaulio prekybos centrui, kuri, deja, per 2001-ųjų rugsėjo 11-osios ataką buvo sunaikinta kartu su visu prekybos centru ir kitais ten eksponuotais įvairių menininkų kūrinių.

Didžiulis paradoksas yra tai, kad kuo ilgiau žiūri ir gilini si į Slonemo gyvūnų karalystę, tuo labiau ji užburia ir įtraukia. Jautiesi apsėstas, ko gero, taip pat, kaip ir menininkas yra užvaldytas kerinčio ir nepakartojamo sparnuočių ir kitų gyvūnų pasaulio. Hunto Slonemo kūryba yra spalvos galimybės, potėpio ekspresija ir pasikartojimas, kaip pagarbos ir žavesio ženklas žmonijos ir gamtos įvairovei, mantra pasaulio darnai.

Ernesta Šimkienė

APIE MAUDYNIŲ ŽALĄ

Dr. doc. Gintaras LAZDYNAS

Ar žinote, koks būtų pirmasis pasakų kūrėjo Šarlio Pero įspūdis, patekus į Kristinos Sabaliauskaitės romano „Silva rerum“ pirmojoje dalyje aprašytą baroko laikų Lietuvą? Jis būtų stačiai pasibaisėjęs lietuvių tamsumu ir palaikęs juos atsilikusiais barbarais kūno higienos srityje.

Niurzglieji saviplakos jau gali rautis plaukus: kaipgi kitaip – mes barbarų barbarai, atsilikę laukiniai! Tačiau akylesnis skaitytojas iškart demaskuojančiai sušukty: „Nesąmonė!“, ir tartųsi pasakų sekėją pagavęs už rankos kaip romano neskaičiusį mokinuką: visame romano tekste pribarstyta tokia daugybė nuorodų į prausimąsi, kad nejučia kyla įspūdis, jog lietuviai prausėsi rytą vakarą ir kūno higiena rūpinosi labiau nei sielos ar liežuvio švara.

Visi „Silva rerum“ veikėjai prausiasi: vienuolės žiemą prasidaužo ledą prausimosi dubenyje, bajorų vaikai išleidžiami žaisti tik išprausti ir aprenkti švariais drabužiais, Jonas Kirdėjus Birontas prausiasi ne tik rytą, bet ir dieną, grįžęs iš miesto, prausiasi paprasti žmonės, o nelaimingasis Uršulė išimylėjęs Jonelis į savo nekilingus namus atsineša tėvo supeiktą paprotį dar ir vakarais prieš miegą prautis. Bent kas savaitę žmonės užsiima ir rimtesnėmis maudynėmis. O kur dar įspūdingas nuogos Elžbietos maudymasis ežere vidurnaktį? Juoda ant balto parašyta: lietuviai mėgo vandenį. Kuo jie būtų neitkę „Raudonkepuraite“ autoriui, išlepintam prancūzų miesčioniui? Gal prancūzai prausėsi triskart per dieną?

Anaiptol! Prancūzai išvis nesiprausė!

Su higiena ir kūno skleidžiamais kvapais, kaip išsiaiškino tyrinėtojai, tais laikais buvo visai prasti, vertinant

mūsų akimis, reikalai. Šiuolaikiniam žmogui ilgai ten išverti nepadėtų net gausiai naudoti kvepalai. Nepaisant to, 1688 m. Š. Pero aiškino, kad visų dievinamai antikinę kultūrai garbės nedaro ir jos protiniais sugebėjimais verčia abejoti... maudymuisi skirtos

pirtys. Prancūzams niekas nesukliudytų prisistatyti didžiulių pirčių, išdidžiai sakė rašytojas, tačiau jų „turimų baltinių švarumas ir gausa, kuri išvaduoja nuo nepakeliamos prievolės nuolat praustis, yra vertesni už visas pasaulio pirtis“. Maudytis upėje dėl pramogos ar grūdinimosi prancūzai mėgo, net ir pasakoje „Batuotas katinas“ yra užuomina į tokias pramogas, tačiau maudynės dėl higienos jų neviliojo. Jau XVI a. sunyko iš viduramžių paveldėta tradicija praustis viešosiose pirtyse.

Civilizuoti europiečiai, net ir turėdami sąlygas ir žinodami apie maudynių kultūrą antikoje ir Rytuose, nuo viduramžių iki XIX a. pirmosios pusės nesiprausė dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Pirmiausia, jie išsiaiškino vieną svarbų dalyką, kurio nežinojo senovės graikai ir romėnai: net ir 1824 m. enciklopedinis E. M. Kurteno žodynas dar skelbė, kad vanduo yra žmogui priešiška, į kūną per odą prasiskverbianti ir jį iš vidaus ardanti nuodinga medžiaga, kurios reikia vengti.

Kūno sociologijos tyrinėtojas Ž. Vigarello priminė įdomų atvejį, kai atsiskyręs nuo pasaulio O. de Balzakas keletą savaičių plūso prie naujo romano nesiskusdamas ir nesiprausdamas, tačiau po alinančio darbo bijojo lįsti į šiltą vonią, kad nepakenktų sveikatai. Juk Balzakas buvo vienas retų to laiko žmonių, kuris vonią jau įkėlė į savo privačią erdvę, nors nesiryzo dažnai ja naudotis. Dėl sveikatos nereikia piktnaudžiauti šilta vonia, mokė to laiko higienistai, „maudytis joje reikia ne dažniau kaip kartą

per mėnesį“. Grūdinimąsi išpažinusiam gydytojui T. Tronšenui 1759 m. atrodė, kad Romos imperiją sužlugdė šiltos termos, kurios romėnus pavertė lepšiais.

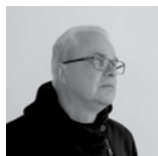
Be žalingo poveikio sveikatai, buvo, ko gero, stipresnė priežastis vengti vandens procedūrų – dorovė. „Maudymasis – tai amorali praktika“, – perspėjo gydytojai, nes maudydamasis žmogus prisiliečia prie savo nuogo kūno, o „apsinuoginimas buvo laikomas labai rizikingu moraliniu požiūriu, kadangi jis siejosi su begėdyste ir erotizmu“, – pastebėjo istorikas Ž. Le Gofas. Tad nuo maudynių žmogaus sveikatą ir moralę saugojo kelių pakopų saugikliai. Papročiai palaipsniui ėmė keistis tik po to, kai 1816 m. F. Mažondi teoriškai, o 1824 m. V. F. Edvardas eksperimentais įrodė, kad oda iškvepia anglies dvideginį ir ją reikia palaikyti švarią. Vonia pasibeldė į europiečių duris: 1816 m. Paryžiuje buvo 16 pirčių, o 1839 m. – jau 101. Higiena susirūpino visa Europa.

Jeigu tikėtume „Silva rerum“, lietuvių tikriausiai dar nebuvo pasiekusios žinios apie vandens žalą, todėl jie drąsiai vadovavosi mitologinėje atmintyje išlikusiais papročiais, kuriuos iš Romos atsigabeno Palemonas. Štai todėl Šarlis Pero ir būtų mus pavadinęs laukiniais barbarais. Vis dėlto pravartu žinoti, kad istorinis romanas – ne istorijos vadovėlis, iš jo netinka mokyti istorijos, nes romanistui ne visada pavyksta apkarpyti vaizduotės sparnus, ypač tada, kai istorinė tiesa ima kelti pavojų meninei idėjai.

Robert Pastryk, Pixabay.com nuotr.

ADELĖS LIEPOS KAUNAITĖS TAPYBOS PARODA „ANOMALIJA“

Filosofas Jurgis DIELIAUTAS

Kurtuvėnų svirne, kuris kasmet virsta savita vasaros galerija, išstatyta pirmoji šių metų paroda. Šį kartą galerijoje, visada kūrybine įtaiga pulsuojančioje erdvėje, birželio viduryje atidaryta jaunos tapytojos Adelės Liepos Kaunaitės pastarųjų metų darbų paroda.

Paroda pasitinka moderniu ir ambicingu pavadinimu – „Anomalija“. Išstatyti labai skirtingo formato darbai – nuo didelės apimties iki miniatiūrų, – kuriuose regima imli, jusli ir mąšli spalvinė įvairovė be jokios kartotės ar seriškumo.

Skirtingi aliejaus ir akrilo technika atlikti darbai mus iš karto įtraukia į kasdienybės misterijas, tiesiogiai įveda į autorizuotas dinamiškas tapybinės ir estetinės patirties raiškas, pripildytas vis naujo, perteklingo įspūdžio, galingos tiesioginės, jutiminės išvalgos plėtros.

Parodos pavadinimas paimtas iš vieno konkretaus tapytojos darbo „Anomalija“ – jis susieja visus kitus eksponatus. Kituose darbuose autorė mums rodo vis kitokią savo kuriamąją ir sprogstamąją, veržliąją, gyvąją tapybinę ir mentalinę galią.

Pirminio įspūdžio pagavoje anomalijos konceptą dera suprasti kaip fizinį supančios aplinkos protrūkį, tuo pačiu

vis kuo nors papildantį ir save, savyje turimą proveržį. Protrūkį galima traktuoti kaip pačios autorės plėtojamų temų, motyvų, jos išskleistų tapomų vizijų ir jautimų galios proveržį esamos regimybės siautulyje. Iš tokio protrūkio ir tokio proveržio nuolat išnyra koks nors save papildantis, save komentuojantis spalvos ar susidariusio, atsivėrusio pavidalo veiksmas.

Kituose darbuose regime šaltų, vėsių, temstančių virsmų procesualumą. Žalia naktis, žalumos tamsa virsta gaivia ir gyvybinga misterija. Autorė, rodydama savo tapybinį ritmą, įtikina, kad jai yra pavaldžios tiek savyje aitrą skleidžiančios, žarą ar gaisrą rodančios, tiek blyškios, lėtai iš žemės vandens ar oro stichiją pereinančios spalvos. Oro ir šviesos permainos netikėtai pereina į vidinių patirčių perversmus. Tikima kaita ir veržlumu.

Juoda – tai iš kitų spalvų atklydusi, praspūdusi juoduma. Žalsva – tai išplitęs paties migloto žaliavimo motyvas. Rausva save skaido ir nutekina savo atspalvius į kitas spalvas. Autorė tuo pačiu polemizuoja su perdėtu mūsų gyvenamo pasaulio spalvingumu.

„Anomalija“ Adelės tapyboje – tai vis naujas niuansuotas proveržis ar perkėla, subtilus santykis ar požiūris, kur naujai susitinka racionalumo fikcija, iracionali fantazija, mistika su mokslingumu, tikslingumu, analitiškumu. Į atskirą, tam tarsi visai netinkamą, nepritaikytą terpę perkeliame

personazai, atributai, kurie yra visai kitos terpės sudėtinė ir neatskiriama dalis. Tai leidžia padaryti tapybinę ekspresiją ir abstrakciją.

Adelės Liepos Kaunaitės paroda Kurtuvėnų svirno galerijoje veikia nuo birželio 6 iki liepos 10 d.

Adelė Liepa Kaunaitė „Samsara“, 2022 m.

„ŠIAULIAI GYVAI '22" PERFORMANSAS – APIE NERIMĄ

Birželį vykstantis jaunimo muzikos festivalis „Šiauliai gyvai '22" pristato net tris muzikinius performansus. Birželio 3 d. performansų programa debiutavo su muzikos ir medijų pasirodymu „This Order Goes Wrong". Tai jaunosios kartos kompozitoriaus Dominyko Digimo sukurta kompozicija, kurią atlieka smuikininkė Lora Kmieliauskaitė. Kalbėjomės su Dominyku ir Lora prieš pat jų pasirodymą.

– **Performanso pagrindinė tema, leitmotyvas ir atspirties taškas eksperimentui su muzika ir skaitmeninėmis technologijomis yra nerimas. Kas slepiasi po pavadinimu?**

Dominykas:

– Pavadinimas turi dvi prasmes: „Šita tvarka eina blogai“ („This order goes wrong“) arba „disorder“ (liet. „sutrikimas“). Čia viskas apie mūsų kasdienį būvį, kurį nerimas ir jį iššaukiančios situacijos išbalansuoja. Tai atsispindi performanse: kiekviena jo dalis – muzikinė, vaizdas ir judesys – viskas palaipsniui „goes wrong“.

– **Kodėl pasirinkote anglų kalbą?**

Lora:

– Kai pradėjome daryti šį darbą, žinojome, kad naudosime dokumentinę medžiagą. Jau buvo surastos įvairių tautybių žmonių, išgyvenusių nerimą ir panikos atakas, dokumentinės medžiagos bazės. Norėjosi, kad darbas keliautų po pasaulį, kalbėtų visiems.

Dominykas:

– Mes kalbame, kad ši problema nėra vien tik laikmečio. Naudojami tekstai, kurių koliažą padarė dramaturgas Rimantas Ribačiauskas. Senekos ir Cicerono tekstai maišomi su šių laikų žmonių pasakojimais apie jų nerimo ir panikos atakų patirtį. Prisimenu, pavadinimas atsirado važiuojant troleibusu. Tas žodžių žaismas „this order“ ir „disorder“ taip prilipo. Būna kartais, kad pavadinimai atsiranda jau vėliau, kai susiformuoja kūrinys. Čia buvo nuo pradžių ir davė toną.

Lora:

– Prisimenu tą momentą, kai tik pradėjome kalbėti apie idėją, Dominykas atėjo kažkurią dieną ir sako: „This Order Goes Wrong“ bus pavadinimas.

– **Kas paskatino, įkvėpė kurti performansą nerimo tema?**

Dominykas:

– Iš pradžių Lora pasiūlė parašyti kūrinį smuikui ir naudoti kūną kaip svarbų performanso dalyvį. Mąsčiau, koks judesys ir koks reiškinys galėtų žaisti su garsu, iššaukti jo pasikeitimus. Mąsčiau ir apie patį atlikėją. Atsirado nervinių tikų idėja: turint nervinius tikus, gali ranka sujudėti, kaklas sudrebėti – tai gali įdomiai paveikti garsą. Vėliau šią temą plėtojome: kodėl atsiranda tikai? Kas juos nulemia? Taip po truputį priėjome nerimą. Po to išsišnekėjome, kad kažkokia forma, silpniau ar stipriau, kiekvienas esame tai patyrę, išskyrus mūsų vaizdo režisierių, kuris yra labai laimingas žmogus [juokiasi].

– **Performansas paremtas žmonių, patyrusių nerimą, patirtimis ir Cicero bei Senekos tekstais. Kaip šių dienų žmonių patirtys susijungia su senaisiais tekstais?**

Dominykas:

– Tai buvo mūsų dramaturgo idėja. Tiesiog anksčiau žmonės nevadino to nerimu, nebuvo šio pavadinimo iki beveik pat XX a., iki psichologijos, kaip mokslo, atsiradimo.

Žmonės visokiais vardais tai vadino – melancholija arba...

Lora:

– Apsėdęs velnias...

Dominykas:

– Buvo visokiausių įvardijimų ir gydyimo būdų. Ciceronas ir Seneka irgi kalba apie tuos pojūčius. Nenorime performansu gąsdinti, kad yra tokia problema ir mes su ja susiduriame, bet norime parodyti, kad ji visą laiką buvo ir su ja galima gyventi, ją priimti.

– **Pasirodyme eksperimentuojate su gyvu garsu, elektronine muzika, vizualinėmis priemonėmis ir tekstu. Kaip sekėsi perteikti nerimo temą?**

Dominykas:

– Visą performansą vadiname nerimo meditacija – išdidinta panikos ataka, išplėsta laike. Jis yra lyg forma stebėti panikos ataką iš šono. Kai pažįstame ir atpažįstame problemą, ją matome, mums lengviau su ja susigyventi, susitvarkyti ir ją suprasti. Taip ir medijos veikia: Lora yra scenoje, bet ji padalyta į daug skirtingų pusių. Tekstai padalyti: gyvas balsas, balsas ekrane, balsas garso įrašė. Ši idėja atsirado, tiriant patį nerimo priepuolį ir atrandant reiškinį, kad panikos atakos metu dėmesys būna išskaidytas ir yra labai sunku susikaupti – sutelkti dėmesį į save, į tai, kas vyksta. Labai dažnai bandoma atrasti kažkokių dirgiklių, kurie tarsi nukreiptų dėmesį. Lygiai taip pat per visas šias medijas yra išskaidomas dėmesys, ypač antroje dalyje. Trečioje dalyje Lora pati tampa tarsi medija: savo kūnu aktyvuodama sensorius, vaizdą ir garsą, tarsi tampa viso to dalimi. Trečia dalis – tai savinekontrolės parodymas. Medijų veikimo principas atsispiria nuo pačios panikos atakos ir kaip ji mus veikia.

– **Pristatykite savo kūrybinę komandą.**

Lora:

– Labai puiki komanda. Mes su Dominyku pažįstami nuo mokyklos – mokėmės toje pačioje Čiurlionio menų mokykloje.

Dominykas:

– Aš Loros brolio klasiokas.

Lora:

– Taip, nedidelė bendruomenė muzikantų: ten visi arba broliai, arba draugai. Aš Domino veiklą visą laiką sekiau. Tai nebuvo pirmas mūsų projektas. Pati pradžia atrodo tokia naivi ir vaikiška. Man egzaminui reikėjo šiuolaikinio kūrinio smuikui. Nebuvau patenkina jokių lietuvišku kūriniu, nenorėjau nė vieno iš jų atlikti. Norėjau kažko, kur dalyvačiau nuo pat pradžių ir kad kompozitorius paimtų ir pajudintų mano kitas performatyvumo raiškas: kalbą ir kūną. Nuėjau pas Domą ir sakau: „Darom ką nors.“ Taip ir prasidėjo viskas. Pirmiausia mes džiaugėmės ir kūrėme dviese. Vėliau patekome į Menų spaustuvės „Atviros erdvės“ programą: laimėjome konkursą ir jie mus pradėjo globoti – suteikė kažkokį finansavimą, rūpestį. Visa komanda atsirado idėjai tik prasidėjus. Domas iškart pakvietė Kristijoną Diršę (vaizdo režisierių – aut. past.) dirbti

Edvardo Tamošiūno nuotraukos

kartu. Kristijonas tuo metu dirbo Paryžiuje ar Briuselyje, todėl yra daug vaizdų ne iš Lietuvos, garsas lietuviškas. Tada labai gražiai dramaturgas Rimantas Ribačiauskas prisijungė. Susirinko ta komanda, kuria labai tikėjome. Nebuvo taip, kad „yra didelis finansavimas – atekitė“. Buvo gera idėja.

– **Taigi, visas performansas gimė iš naujo kūrinio poreikio Lorai...**

Lora:

– Taip, ir nerimo tema atėjo natūraliai, tai buvo bendra ašis, aplink kurią visi sukomės.

Dominykas:

– Eigoje sugalvojome, kad reikia įtraukti sensorius. Tuo metu bendravau ir akademijoje dirbau kartu su Mariumi Čiviliu, kuris yra ir kompozitorius, ir programuotojas. Jis prisijungė ir sukūrė specialią programėlę, kurią naudojame ir kuri yra skirta judesiais aktyvuoti vaizdo, garso *semplis*. Kostiumas sukurtas Mortos Nakaitės. Kornelijus Jaroševičius įprojektavo visus vaizdus. Mūsų daug buvo.

Lora:

– Mūsų grupė – kokie penki–šeši žmonės. Dabar, kai važinėjame ir pristatome, mes su Dominyku visą laiką mašinoje sėdime, bet komanda, kuri padeda, keičiasi – ji mobili. Šiandien su mumis yra Nidas Kanušas ir Roberto Becerra.

Dominykas:

– Dar buvo kalbos ir judesio konsultantai.

Lora:

– Buvo daug rankų.

– **Jūsų kūrinys pristatytas didžiausiame klasikinės ir šiuolaikinės muzikos profesionalus jungiančiame susibūrimo „Classical:NEXT“, kuris šiemet vyko Vokietijoje, Hanoverio mieste.**

Dominykas:

– Mes jį pristatėme pasakojimu. Ta konferencija-mugė yra skirta atlikėjams, kompozitoriams, leidėjams, festivalių organizato-

riams susiburti į vieną vietą, sužinoti vienas apie kitą, pasidalyti idėjomis, užmegzti naujų ryšių ir atrasti naujų perspektyvų.

Lora:

– Pildėme paraišką konkursui ir performansą pasirinko vieną iš 14-os progresyviausių performansų, scenos kūrinių, kurie būtų įdomūs tarptautinei auditorijai. Su šiuo pasirodymu esame nemažai pakeliavę Lietuvoje, buvome Vokietijoje, Austrijoje.

– **Ar smuikas dėkingas instrumentas performansui, bandant perteikti nerimą?**

Lora:

– Sunkiai turiu su kuo palyginti, kas būtų geresnis nerimo perteikėjas. Nuo Domino viskas priklausė, kaip jis „išlankstė“ tą instrumentą ir kokius garsus sugalvojo. Tiesą sakant, klasikinių garsų mažai yra. Garsynas ir nerimo visos išraiškos, kurios per smuiką ir apskritai muziką gali praeiti, buvo labai skrupulingai apgalvotos ir konceptualiai gražiai išreikštos. Domas labai gražiai viską sudėliojo.

– **Kokių jausmų, pojūčių norite sukelti Šiaulių auditorijai?**

Dominykas:

– Nesinori gąsdinti. Tikslas būtų parodyti iš šono, kaip tai atrodo per meninę formą. Esu girdėjęs atsiliepimų, kad visai kitomis akimis pažiūrima ir pradeda suprasti savo pojūčius. Mūsų pagrindinė mintis turbūt yra tai, kad su šiuo pojūčiu galima gyventi, jį galima suprasti ir kontroliuoti. Tai yra tikrai pojūtis ir jis labai natūralus, nes jei nebūtų to sveiko nerimo, tuomet irgi kažkas būtų ne taip. Jis tarsi rodiklis, į kurią pusę laviruojame, ir su juo galime susitvarkyti – vieni sunkiau, kiti lengviau.

Jaunimo muzikos festivalį „Šiauliai gyvai 2022“ iš dalies remia Lietuvos kultūros taryba ir Šiaulių miesto savivaldybė.

ŠIAULIAI

„VISADA BUS VIEŠŲ PASLAPČIŲ IR ATVIRŲ DURŲ“

Vaizdo įrašą galite
žiūrėti portale
Etaplius.lt.

Šiaulių fotografijos muziejuje veikia foto-
menininko Visvaldo Morkevičiaus paroda
„Tikiuosi susitikti save“. Fotografijų serija
31-erių metų menininkas iš naujo perteikia
klasikinį Narcizo mitą.

– *Ar požiūris į jauną žmogų, bandantį kurti meną, yra kitoks nei į kuriantį jau daug metų?*

– Jaunas žmogus yra iki 35-erių, tad patenku į kategoriją „vis dar jaunas“. Nesusidūriau su jauno žmogaus atmetimu net ir kūrybos pradžioje. Ar galima tavimi pasitikėti, įtikina rezultatas. Domiuosi ir seku šiandienos jaunuosius kūrėjus – jiems yra dvidešimt keleri metai ir jie nuostabiai kuria. Jų kūrinių norisi turėti ant sienų, dėvėti ar kitaip mėgautis. Jaunas gali būti 50-ies, tik pradėjęs kurti.

– *Kaip susidomėjai fotografija?*

– Netikėtai. Niekada neturėjau polinkio į meną, nebuvo ir aplinkos, kuri mane formuotų jo link. Buvau gal 15-os metų, kai kartą meditatyviai vaikščiojau ir bandžiau susikonscentruoti į kažkokius dalykus, fotografuoti. Kai buvau 17-os, pradėjau galvoti, kaip fotografija padaroma, nes brolis parodė lietuvių autoriaus nuotrauką. Pradėjau galvoti, kad jei kažkas taip sukūrė,

galbūt ir aš galiu. Tuo metu visų žvilgsniai labiau kryo į užsienio autorius, Lietuvoje kuriančių pavyzdžių nemačiau. Pradėjau asistuoti komerciniam mados fotografui, vėliau pamačiau, kad linkstu į kitus dalykus. Dabartinė mano kūryba kitokia nei ta, kuria pradėjau.

– *Esi vadinamas mados fotografu, dokumentuotoju. Ar savo nuotraukas priskiri kokiai nors sričiai, juolab kad leidi knygas, albumai yra papildyti kitu turiniu?*

– Rašymas šviesa – fotografija – turi daug galimybių. Man norisi labiau tyrinėti, neapsistoti ties vienu dalyku. Vienai istorijai tinka viena medija, kitą gali pasakoti, net nenaudodamas fotografijos. Norisi apmąstyti įvairiais būdais, nebūtinai vienu stiliumi viską pasakoti. Man pačiam taip įdomiau.

– *Tavo knyga „Public Secrets“ („Viešos paslaptys“) 2016 m. Lietuvos kultūros ministerijos organizuojamame knygų meno konkurse buvo apdovanota kaip geriausia meninės ir dokumentinės fotografijos kategorijos knyga. Kaip fotografija virsta knyga?*

– Šis kelias vystosi, kinta. „Public Secrets“ buvo labiau kaip užrašai sau ir jie vėliau tapo knyga. Projektas dar tęsiasi. Jis prasidėjo kaip asmeninis projektas, dabar kuriamas knygos formatu. O projektas, eksponuojamas Fotografijos muziejuje, jau specialiai parodai ruoštas.

Pamažu pats atrandu kelią, kaip kurti, kaip kūrinyje atranda tinkamą formą. Vieni kūriniai gali būti eksponuojami po vieną, kiti – serijomis, treči – knygoje ar parodose. Neapsibrėžiu tik vienaip daryti.

– *Kelios „Public Secrets“ albumo nuotraukos buvo eksponuojamos MO parodoje „Permainų šventė“ ir jos labai primena 90-ųjų stilistiką. Panašu, kad nesikeičia viešos paslaptys, būdai leisti laisvalaikį: naujos kartos fotografuoja ir randa bohemiską, slaptą gyvenimą, kuris, atrodo, nekinta.*

– Yra tam tikri bendri išgyvenimai, per kuriuos visi einame. Visos kartos per juos eina, visada bus viešų paslaptių ir atvirų durų. Tik reikia norėti pro jas įeiti.

O kalbant apie estetinę pušę... Pasirinkta technika sukuria tam tikrą estetiką. Naujojant analoginę fotografiją, ji mums gali priminti ir supermodernius laikus, ir fotografijos pradžią, nors padaryta šiandien.

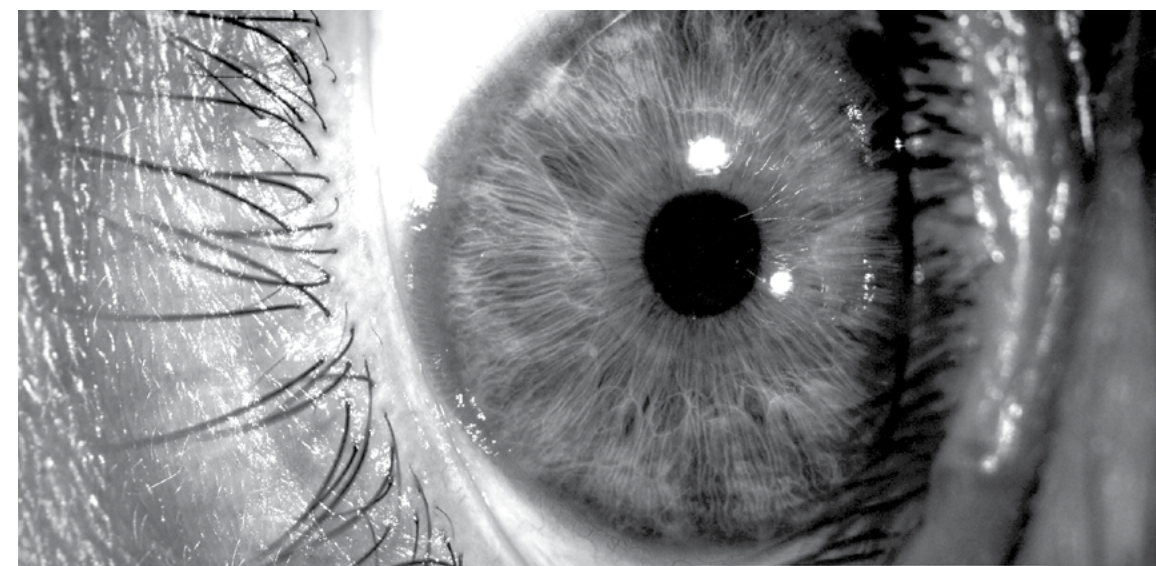
– *Ką žiūrovai gali pamatyti tavo parodoje Šiauliuose?*

– Tai autoportretas, mėginimas pažinti save, noras sutikti save ateityje, būsimajame laike susipažinti su savimi. Projektas pastatytas ant Narcizo mito. Į jį žvelgiu ne kaip į nelaimingos, save išsimylėjusios asmenybės žlugimą, bet kaip į meilės sau būtinybę. Narcizo tėvai yra jo šaknų simbolis – gėlių vandenų dievas ir nimfa. Vanduo yra Narcizo šaknis, jis pamato gėlame vandenyje save. Žiūrėdamas į savo pradą, nesuvokia, kad tai jis. Narcizas pasirenka mirtį, kad būtų su tuo, kurį mato atspindyje. Mitas aprašytas rinkinyje „Metamorfozės“ – tai reiškia kismą iš vienos būsenos į kitą. Jokios žūties ten nėra. Tai pasirinkimas atrasti save naują, kisti į naują save. Projekte ir bandau atlikti tą procesą – priimti save tokį, koks esu.

– *Kaip neperdegti, kurti ir išlikti produktyviam? Ką patartum jaunam kūrėjui, kad neperdegtų?*

– Šiuo metu jaučiuosi ramiau nei anksčiau, nes pradedu pažinti save. Išsekimas nepadedą. Imu galvoti, kaip to išvengti ir labiau sistemizuotai atlikti kai kuriuos dalykus, sustabdyti save. Kartais geriau pailsėti ir tada viską padaryti greitai, o ne daryti be sustojimo ir gauti prastą rezultatą. Recepto neturiu, kaip surasti harmoniją, bet reikia savęs paklausti, koks tavo tikslas ir per kokį laiką nori jį pasiekti. Sau dažnai primenu, kad poilsis lygus efektyvumui. Jei norisi spausti gazą ir varyti kuo efektyviau, tai reiškia, kad būtina pailsėti, kad galėtum dar greičiau ir toliau keliauti.

Visvaldo Morkevičiaus paroda „Tikiuosi susitikti save“ rengiama bendradarbiaujant su Šiaulių dailės galerija ir yra 20-ojo medijų meno festivalio „Enter“ dalis. Paroda veiks iki birželio 26 d.

► **Tyrinėjimas.** Parodoje „Tikiuosi susitikti save“ portreto žanras nėra apibrėžiamas pagal tradicinius kanonus, bet siekiama tyrinėti savęs pažinimo, pripažinimo ir supratimo procesus.

Fotografijos muziejaus nuotraukos

etaplius

„Kvadratas. Meno teritorija“
Nemokamas savaitraščio „Etaplius“ priedas
Leidžiamas nuo 2022 m. sausio 28 d.
Tilžės g. 74, LT-78140, Šiauliai.
Įm. k. 300618252.
PVM kodas LT100002852714.

Leidžia VŠĮ „Šiauliai plius“ kartą per mėnesį –
paskutinį kiekvieno mėnesio penktadienį.
9 000 egz.

Leidinyje platinamas kartu su
savaitraščiu „Etaplius“.
Leidinį galima rasti partnerių įstaigose.

www.etaplius.lt
Redakcija: redakcija@etaplius.lt
Reklama: reklama@etaplius.lt
Tel. 8 700 12 161.
Direktorė Giedrė Brazlauskaitė.

Vyr. redaktorė Oksana Laurutytė.
Dizainerė Emilija Sasnauskaitė.
Kalbos redaktorė Elena Monkutė.

Rėmėjai:

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

ŠIAULIAI

Partneriai:

Kviestiniai autoriai:

Lietuvos dailės teoretikas,
kritikas Virginijus Kinčinitis;
humanitarinių mokslų daktaras
docentas Vigmantas Butkus;
vizualiųjų menų asociacijos „Anima Mundi
Academy“ filosofas Jurgis Dieliautas.

„Kultūra yra plonytis sluoksnelis,
kurį gali ir lietus nuplauti.“

Erichas Marija Remarkas

Kad lietus nenuplautų, tapkite
KVADRATO sergėtoju!

Jūsų parama bus skirta kultūros leidiniui
„Kvadratas. Meno teritorija“ stiprinti.
Paramos sąskaita: LT567300010098028897,
AB „Swedbank“.

Kaip paskirti nurodykite: „Parama Kvadratu“.

Kalbino Roberta Stonkute